

Sotsiaalministri määruse „Nõuded ilu- ja isikuteenuste osutamisele“ muutmise määruse seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrusega ajakohastatakse ja täpsustatakse solaariumiseadmetele ja solaariumiteenuse osutamisele esitatavaid nõudeid, et parandada teenuse ohutust ning vähendada UV-kiirgusega seotud terviseriske. Muudatustega täpsustatakse solaariumiseadmete tehnilise dokumentatsiooni ja solaariumilampide vahetuse akti sisu, muu hulgas täiendatakse määrust lisaga, milles sätestatakse solaariumiseadmete kohta esitatavate andmete loetelu ja kehtestatakse solaariumiseadme suurim lubatud kogukiiritustiheduse piirväärtus.

Antud juhul ei looda ettevõtjatele täiesti uusi dokumenteerimiskohustusi. Solaariumiseadme tehniline dokumentatsioon ja lampide vahetamise akt peavad ka kehtiva määruse kohaselt olemas olema. Probleem on selles, et kehtiv nõue ei määra piisavalt selgelt, millised andmed peavad dokumentatsioonis sisalduma, et selle põhjal oleks võimalik seadme nõuetele vastavust hinnata. Muudatuse eesmärk on see ebaselgus kõrvaldada ja määrata kindlaks olemasoleva dokumenteerimiskohustuse minimaalne sisu. See annab ettevõtjale selguse, millised andmed peavad olema dokumenteeritud ja järelevalvele ühesed alused nõuete täitmise kontrollimiseks.

Solaariumite kasutamisel saadav UV-kiirgus võib põhjustada tõsiseid tervisekahjustusi, sealhulgas nahapõletusi, nahavähki (sh melanoomi), naha enneaegset vananemist ja silmakahjustusi. UV-kiirguse negatiivne tervisemõju on teaduslikult tõendatud ning risk võib avalduda juba esimestest solaariumiseanssidest alates. Teadusuuringute järgi suurendab UV-kiirgus nahavähi ja teiste kasvajate tekkeriski ning võib põhjustada muutusi rakkudes ja mõjutada organismi immuunsüsteemi. Solaariumiteenuse negatiivsed tervisemõjud ei pruugi olla kohe nähtavad – näiteks võib nahavähi kujunemiseks kuluda aastaid või isegi aastakümneid.¹

Määruse muudatused aitavad tagada solaariumiseadmete vastavuse ohutusstandarditele, sealhulgas UV-kiirguse tasemele ja tehnilistele omadustele, välistades seadmed, mis võivad põhjustada kasutajale tervisekahjustusi. Kehtestatavad täpsustused ja tehnilised nõuded toetavad ühtsemat järelevalvet, vähendavad tõlgendamisruumi ning aitavad minimeerida ultraviolettkiirgusega seotud terviseriske, lähtudes teenusesaaja tervisekaitse põhimõtetest.

Määrusega võib kaasneda teatav halduskoormuse kasv. Täpsem halduskoormuse muutuste kirjeldus on esitatud seletuskirja punktis 4.2.

1.2. Määruse ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi rahvatervishoiu osakonna nõunik Gerlin Lõhmus (gerlin.lohmus@sm.ee). Määruse juriidilise analüüsi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Kristella Kukk (kristella.kukk@sm.ee). Määruse mõjude analüüsi on teinud Sotsiaalministeeriumi analüüsiosakonna analüütik Evelin Tähtväli (evelin.tahtvali@sm.ee). Määruse on keeletoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeletoimetaja Virge Tammaru (virge.tammaru@fin.ee).

¹ Opinion on Biological effects of ultraviolet radiation relevant to health with particular reference to sunbeds for cosmetic purposes, 2006.

1.3. Märkused

Määrusega muudetakse rahvatervishoiu seaduse § 19 lõike 6 alusel kehtestatud sotsiaalministri 24. augusti 2025. a määrust nr 41 „Nõuded ilu- ja isikuteenuste osutamisele“.

Määrus ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

Määrus ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määrusega täiendatakse nõudeid nii solaariumiteenusele kui ka solaariumiseadmetele. Solaariumiteenusega seotud terviseriskide maandamisel on keskne roll UV-seadmete, sealhulgas UV-lampide, tehnilisel seisundil ja nende vastavusel ohutusnõuetele. UV-kiirguse kahjulik mõju tervisele on teaduslikult tõendatud, mistõttu on oluline kehtestada selged nõuded solaariumiseadmetele ja nende nõuetele vastavuse tagamisele.

Määrus koosneb viiest punktist.

Punktiga 1 muudetakse määruse § 11 lõiget 1. Muudatus on vajalik määruse tekstisisese viite täpsustamiseks ja lisade uue numeratsiooniga kooskõlla viimiseks. Kui määruisel on rohkem kui üks lisa, peab viide osutama konkreetsele lisale, et oleks üheselt selge, millist lisa silmas peetakse. Seetõttu asendatakse senine üldine viide „määruse lisas“ täpse viitega „määruse lisas 1“. Muudatus ei muuda sätte sisulist tähendust, vaid tagab õigusselguse ja viidete üheselt mõistetavuse.

Punktiga 2 muudetakse määruse § 12 lõikeid 1 ja 2.

Lõiget 1 täiendatakse, täpsustades solaariumiseadme tehnilisele dokumentatsioonile esitatavaid nõudeid. Muudatusega sätestatakse, et dokumentatsioon peab sisaldama lisas 2 nimetatud andmeid. Muudatuse eesmärk on ühtlustada dokumentatsiooni minimaalse sisu nõuded ning tagada teenuseosutajale ja järelevalvele seadmete ohutuse ja tehniliste parameetrite hindamiseks vajalik teave, mis võimaldab paremini hinnata seadmete vastavust kehtivatele nõuetele.

Lõiget 2 täiendatakse, täpsustades solaariumilampide vahetuse dokumenteerimisele esitatavaid nõudeid. Eesmärk on tagada solaariumiseadmete nõuetekohane toimimine, vähendada liigse UV-kiirguse põhjustatud terviseriske ning suurendada solaariumiteenuse läbipaistvust ja usaldusväärsust.

Solaariumilampide tootja nimi, nimetus (tootenimi või mudel, mis eristab konkreetset lampi teistest tootja mudelitest) ja kogus võimaldavad hinnata, kas vahetatud on õiged ja seadmega sobivad lambid ning kas tegemist oli täieliku või osalise vahetusega. Lampide eluiga võib erineda, mistõttu on oluline dokumenteerida täpselt, mitu lampi korraga välja vahetati.

Lampide UV ekvivalentsuskoodi (märgitakse kujul: võimsus - reflektori tüübikood - ultraviolettkiirguse kood (nt 100-R-25/2,9)) märkimine aitab veenduda, et uued lambid vastavad seadme tehnilistele nõuetele ega põhjusta liiga tugevat või liiga nõrka UV-kiirgust. Vale ekvivalentsuskood võib viia kogukiiritustiheduse suurenemisele ja terviseriskide kasvule.

Ajaline ressurss ja käiduloenduri seis annavad ülevaate lampide tegelikust kasutusajast ning võimaldavad vältida lampide kasutamist pärast tootja soovitusliku ressursi lõppu. Kasutusressursi ületanud lambid võivad kiirata ebastabiilselt või mittestandardisel tasemel, suurendades naha kahjustamise ohtu. Käiduloenduri seis näitab, mitu seansi solaariumiseadmes on tehtud ja võimaldab planeerida regulaarset hooldust.

Lampide vahetuse kuupäev aitab tuvastada, millal hooldus on tehtud, ning võimaldab jälgida lampide elutsükli ja planeerida tulevasi vahetusi.

Kõik eespool nimetatud andmed on olulised juhuks, kui tuvastatakse probleeme, näiteks lampide ebaühtlane toimimine või seadme nõuetele mittevastavus. Dokumentatsioon võimaldab kiiresti kindlaks teha, millised lambid on kasutusel, millal need paigaldati ja kas nende kasutusaeg või tehnilised parameetrid vastavad nõuetele. Samuti toetab see teenuseosutajat igapäevases enesekontrollis ning hõlbustab järelevalveasutuste tööd, muutes solaariumiteenuse ohutuse ja kvaliteedi paremini jälgitavaks.

Punktiga 3 täiendatakse määruse § 12 lõikega 5, milles sätestatakse solaariumiseadme suurim lubatud efektiivne kogukiiritustihedus erüteemtoime spektri järgi (edaspidi *kogukiiritustihedus*) – $0,3 \text{ W/m}^2$. Piirväärtus tuleneb standardist EVS-EN 60335-2-27 „Kodumajapidamises kasutatavad elektriseadmed. Ohutus. Osa 2-27: Solaariumiseadmete eritingimused“, mis on seotud madalpingedirektiiviga 2014/35/EL². Direktiivi eesmärk on tagada elektriseadmete ohutus ning kuigi harmoneeritud standardite järgimine ei ole kohustuslik, lihtsustab see oluliselt vastavushindamist, sest standardi järgimisel eeldatakse seadme vastavust direktiivi nõuetele. Standardi mittetäitmisel peab tootja kasutama muid tehnilisi lahendusi ja ulatuslikumat dokumentatsiooni, mis on keerulisem ja kulukam. Praktikast tähendab see, et kui ohutusnõuded ei ole õiguslikult siduvad, kiputakse neid mitte järgima, mis võib suurendada ohutusriske.

Kogukiiritustihedus iseloomustab solaariumiseadme UV-kiirguse mõju nahale ja sellega seotud naha punetuse või põletuse tekkeriski. Mida väiksem on kogukiiritustihedus, seda väiksem on nii ägedate kui ka pikaajaliste nahakahjustuste tekkimise tõenäosus. Standardi kohaselt ei tohi solaariumiseadme UV-lampide kogukiiritustihedus ületada $0,3 \text{ W/m}^2$, mis vastab ligikaudselt keskpäevase ekvatoriaalpiirkonna päikese kiirguse tasemele. Piirväärtus on seatud selleks, et kunstlik UV-kiirgus ei ületaks oluliselt looduslikku taset ja solaariumiseadmete kasutamine oleks võimalikult ohutu.

Kogukiiritustihedus on solaariumiseadme peamine ohutusnäitaja. Oluline on, et see näitaja oleks seadme dokumentatsiooni alusel tuvastatav (nt tootja tehniliste andmete või katsetulemuste põhjal), mis võimaldab teenuseosutajal veenduda seadme nõuetekohasuses ning järelevalve tegemisel vastavust kontrollida. Kui tootja dokumentatsioon sisaldab vajalikku teavet, ei ole täiendav mõõtmine vajalik. Vanemate seadmete või lampide vahetamise korral ei pruugi olemasolevad andmed olla piisavad või ajakohased ning sellisel juhul võib olla vajalik täiendav mõõtmine või arvutus seadme tegelike näitajate hindamiseks. See ei tähenda igakordset mõõtmiskohustust, vaid eeldab, et seadme kasutamise aluseks olevad näitajad on usaldusväärselt tõendatud.

Kogukiiritustihedust on võimalik väljendada ka UV-indeksina, mis on sellest tuletatav näitaja (UV-indeks = kogukiiritustihedus $\times$ 40). Näiteks $0,3 \text{ W/m}^2$ kogukiiritustihedus vastab UV-indeksile 12. UV-indeks võimaldab väljendada seadme UV-kiirguse tugevust kasutajale lihtsamini mõistetaval kujul. Tegemist on rahvusvaheliselt tuntud riskikommunikatsiooni vahendiga, mille abil saab selgitada UV-kiirgusest tulenevaid terviseriske ja toetada teenuseosutajat klientide nõustamisel. Kuna UV-indeks põhineb olemasolevatel tehnilistel andmetel ega eelda täiendavaid mõõtmisi, ei too selle kasutamine kaasa lisahalduskoormust.

Kogukiiritustiheduse alusel on võimalik hinnata solaariumiseadme vastavust nõuetele ning määrata standardi EVS-EN 60335-2-27 kohaselt ka UV-seadme tüüp. UV-seadme tüüp määratakse standardi kohaselt seadme kogukiiritustiheduse ja kiirgusspektri omaduste alusel ning see jaotab seadmed ohutusklassidesse. UV-tüüp määrab seadme lubatud kasutuskoha (nt kodukasutus, solaariumiteenus, raviarvutus), teenindava personali ettevalmistusnõuded ja kliendile esitatavate teavituste ulatuse. Näiteks ei ole standardi kohaselt UV-tüüp 4 seadmed

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=celex%3A32014L0035>.

ette nähtud tavapäraseks kosmeetiliseks kasutamiseks, vaid neid võib kasutada üksnes asjakohase väljaõppega isik kontrollitud tingimustes.

Kogukiiritustihedus on seejuures keskne näitaja solaariumiseadme nõuetele vastavuse ja standardikohase klassifikatsiooni hindamisel. Kui seadme kogukiiritustihedus ei ületa $0,3 \text{ W/m}^2$, saab seadme UV-tüüpi hinnata standardis sätestatud kriteeriumide alusel. Kui kogukiiritustihedus ületab nimetatud piirväärtust, ei vasta seade määrusega kehtestatavale nõudele ega ole sellisena solaariumiteenuse osutamisel nõuetekohaselt kasutatav.

Kui tootja ei ole tehnilises dokumentatsioonis esitanud kogukiiritustihedust või muid seadme hindamiseks vajalikke andmeid või kui dokumentatsioon on puudulik, saab seadme vastavust hinnata mõõtmiste abil. Sellisel juhul tuleb mõõtmised teha asjakohaste standardite kohaselt, et määrata seadme kogukiiritustihedus ning hinnata selle vastavust kehtestatud piirväärtusele ja standardis sätestatud klassifikatsioonikriteeriumidele.

Allolev tabel illustreerib standardis EVS-EN 60335-2-27 kasutatavat UV-seadmete klassifikatsiooni ning selle seost kiirgusnäitajatega.

Tabel. Efektiivse kiiritustiheduse ehk kogukiiritustiheduse piirväärtused³

Ultraviolettseadme tüüp	Efektiivne kiiritustihedus W/m^2	
	$250 \text{ nm} < \lambda \leq 320 \text{ nm}$	$320 \text{ nm} < \lambda \leq 400 \text{ nm}$
1	$< 0,0001$	$\geq 0,15$
2	$0,0001$ kuni $0,15$	$\geq 0,15$
3	$< 0,15$	$< 0,15$
4	$\geq 0,15$	$< 0,15$
λ on kiirguse lainepikkus.		

Järelevalve on näidanud, et kogukiiritustiheduse piirväärtuse ületamine on Eesti turul laialt levinud. Laboratoorsed mõõtmised kinnitavad, et paljud teenuseosutajad kasutavad seadmetele mittesobivaid või ebakorrektsed UV-lampe, mis suurendab kogukiiritustihedust üle lubatud piiri. Samuti puudub teenuseosutajatel sageli piisav tehniline dokumentatsioon, mis võimaldaks valida seadmele sobivad UV-lambid. Mõõtmistulemused näitavad järgmist piirväärtuse ületamist:

2016. aastal 90% kontrollitud solaariumiseadmetest,

2022. aastal 81% seadmetest,

2023. aastal 60% seadmetest (kontrolliti seadmeid, mida varem ei olnud kontrollitud).

Kuigi olukord on paranemas, on piirväärtuse ületamise tase endiselt kõrge ning näitab vajadust selgete ja siduvate nõuete järele. Ka MTÜ Eesti Solaariumikoda on teinud standardi nõudega kooskõlas oleva ettepaneku määrata kogukiiritustiheduse piirväärtuseks $0,3 \text{ W/m}^2$.

Säte aitab üheselt määratlada solaariumiseadmete lubatud kogukiiritustiheduse, toetab klientide ohutust ja vähendab liigse UV-kiirguse põhjustatud terviseriske, sealhulgas naha punetust, põletusi ja pikaaegseid kahjustusi. Muudatus ühtlustab nõuded teenuseosutajatele ja annab järelevalveasutustele selge, mõõdetava ja rahvusvahelise standardiga kooskõlas oleva hindamiskriteeriumi.

Punktiga 4 antakse seni kehtinud lisale number 1. Muudatusega korrastatakse määruse ülesehitust ja lisade numeratsiooni. Kuna määrusele kehtestatakse lisaks senisele lisale veel vähemalt üks lisa, on õigusselguse ja süsteemsuse huvides vajalik senine nummerdamata lisa tähistada lisana 1. Lisade nummerdamine võimaldab edaspidi neile üheselt viidata nii määruse

³ EVS-EN 60335-2-27 tabel BB.1.

tekstis kui ka selle rakendamisel. Normitehniliselt tuleb lisa number märkida juhul, kui aktil on rohkem kui üks lisa.

Punktiga 5 täiendatakse määrust lisaga 2, milles nähakse ette solaariumiseadme tehnilises dokumentatsioonis esitatavad andmed. Muudatuse eesmärk on ühtlustada dokumentatsiooni minimaalse sisu nõuded ning tagada teenuseosutajale piisav teave seadme ohutuse ja tehniliste parameetrite hindamiseks. See aitab kaasa seadmete nõuetele vastavuse tõhusamale kontrollile. Normitehniliselt vormistatakse need andmed määruse lisana.

Praktika on näidanud, et paljudel solaariumiseadmetel puuduvad objektiivsed tõendusdokumendid, nagu tehniline pass, UV-lampide vahetusaktid ja lampide kasutusressurssi kajastavad andmed. Selliste seadmete puhul ei ole võimalik hinnata nende vastavust standardile EVS-EN 60335-2-27, mis määrab solaariumiseadmete ohutusnõuded. Ilma nõutava dokumentatsioonita ei ole võimalik tagada, et seadet kasutatakse ohutult, UV-lambid on sobivad ning teenusega seotud terviseriskid on kontrolli all.

Puudulikult dokumenteeritud seadmete kasutamisel on tervisekahjustuse oht oluliselt suurem – selliseid seadmeid ei ole võimalik usaldusväärselt kontrollida ning mõõtmistulemuste tõlgendamine on piiratud, kuna puuduvad vajalikud lähteandmed. Samuti ei ole teenuseosutajale võimalik anda sisulisi soovitusi ohutuse parandamiseks. Muudatusega luuakse selge kohustus, et igal solaariumiseadmel peab olema tehniline dokumentatsioon ning selles peavad olema kirjas kindlad andmed, mis on vajalikud seadme ohutuse hindamiseks.

Tehniliste andmete olemasolu vähendab vajadust teha ka kulukaid laboratoorseid mõõtmisi (ühe mõõdistuse maksumus ulatub ligikaudu 300 euron). Dokumentide põhjal on võimalik hinnata seadme vastavust oluliselt kiiremini, ühtlasemalt ja väiksemate kuludega, samas kui dokumentatsiooni puudumise korral tuleb tugineda üksnes mõõtmistele, mille tõlgendamine on lähteandmete puudumisel piiratud.

Tehniline dokumentatsioon peab sisaldama andmeid, mis võimaldavad koos muude asjakohaste andmete ja vajadusel mõõtmistulemustega hinnata, kas:

- seade on komplekteeritud vastavalt tootja juhistele;
- UV-lampide tüüp, võimsus ja ekvivalentsuskoodid vastavad seadme algsetele tehnilistele nõuetele;
- seadme UV-kogukiiritustihedus jääb piirväärtuse piiridesse;
- tegemist on seadmega, mida tohib kasutada vastaval otstarbel (nt teenuse pakkumiseks vs. kodukasutus).

Tehnilise dokumentatsiooni olulised komponendid on järgmised:

Seadme nimetus, seerianumber, tootja ja tootmisaasta võimaldavad üheselt tuvastada seadme ning seostada see tootja tehnilise dokumentatsiooniga, mille alusel on võimalik hinnata seadme algset konfiguratsiooni ja vastavust nõuetele.

Standardi numbri ja pealkirja esitamine võimaldab tuvastada, millistest tehnilistest nõuetest on tootja seadme nõuetele vastavuse hindamisel lähtunud. See aitab järelevalve tegijal, teenindaval personalil ja mõõtjatel hinnata seadme vastavust eelkõige standardile EVS-EN 60335-2-27. Kui seadme nõuetele vastavuse hindamisel või tõendamisel on kasutatud standardit, peab tehniline dokumentatsioon sisaldama standardi tähist, pealkirja ja kasutatud väljaande või redaktsiooni andmeid (sealhulgas väljaandmise aastat või muud identifikaatorit). Kui seadme nõuetele vastavuse hindamisel ei ole kasutatud standardeid, peab tehniline dokumentatsioon sisaldama teavet muude dokumentide kohta, mille alusel on tootja hinnanud ja tõendanud seadme vastavust ohutusnõuetele.

Eesmärk on tagada, et seadme nõuetele vastavuse alused, sealhulgas kasutatud standardid, on teenuseosutaja juures tuvastatavad ja vajaduse korral järelevalve tegijale esitatavad.

Järelevalvepraktika näitab, et seadmete EL-i nõuetele vastavust tõendav dokumentatsioon ei ole alati kättesaadav. Seetõttu peab teenuseosutaja enne teenuse osutamist veenduma seadme nõuetekohasuses, tuginedes tootja dokumentatsioonile, sealhulgas CE-märgisele ja muudele tehnilistele dokumentidele.

Lampide UV ekvivalentsuskood (nt 100-R-(19–25)/(2,3–3,1)) annab esmast infot lambi UVA ja UVB kiirguse jaotuse kohta. Tootja tehnilises dokumentatsioonis peab olema määratud, millisesse vahemikku peavad jääma seadmes kasutatavate lampide ekvivalentsuskoodid. See tagab, et lampide vahetamine toimub ohutusnõudeid järgides ja võimaldab hinnata seadme kiirgusomadusi ka ilma laborimõõtmisteta.

Tehnilise dokumentatsiooni selge ja kohustuslik sisu aitab tagada, et solaariumiseadmete ohutus on kontrollitav, teenusega kaasnevad riskid on vähendatud ja UV-kiirgus ei ületa lubatud tasemeid. See muudatus aitab toetada nii teenuseosutajate enesekontrolli kui ka järelevalve tõhusust ja vähendab terviseriske, mis kaasnevad ebakorrektsete UV-lampide või dokumenteerimata seadmete kasutamisega.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole otseselt seotud Euroopa Liidu õiguse ülevõtmisega.

Määruse kohta viidi läbi Euroopa Liidu tehnilisest normist teavitamise protseduur vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord.

Määrus ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatusega täpsustatakse solaariumiseadmetele ja solaariumiteenuse osutamisele esitatavaid nõudeid, et vähendada teenusega seotud terviseriske ning parandada teenuse ohutust. Muudatustega kehtestatakse solaariumiseadmete tehnilise dokumentatsiooni ühtsed nõuded, täpsustatakse lampide vahetuse dokumenteerimist ja sätestatakse solaariumiseadme kogukiiritustiheduse piirväärtus.

Muudatuste peamine oodatav mõju on solaariumiteenuse ohutuse suurenemine ja teenusekasutajate terviseriskide ennetamine. Regulatsiooni täpsustamine loob selgema aluse järelevalveks, vähendab tõlgendamisruumi ja toetab teenuseosutajate nõuetele vastavat tegevust.

Mõjude olulisuse hindamisel lähtuti mõju ulatusest, mõju avaldumise sagedusest, mõjutatud sihtrühma suurusest ja ebasoovitavate mõjude riskist. Analüüs tugineb määruse sisule, Terviseameti järelevalvepraktikale, olemasolevatele andmetele solaariumiseadmete kasutamise ja nõuetele vastavuse kohta ning Tervise Arengu Instituudi statistikale.

Mõjuanalüüsis käsitletakse määruse sotsiaalset mõju ning mõju majandusele, halduskoormusele ja riigivalitsemisele. Mõjusid on analüüsitud mõjuvaldkondade kaupa, arvestades seejuures erinevaid sihtrühmi. Peamised mõjutatud sihtrühmad on solaariumiteenuse kasutajad, teenuseosutajad (ettevõtjad ja seadmeid käsitsevad isikud) ning Terviseamet järelevalveasutusena. Muudatustel ei ole otsest mõju regionaalarengule, riigikaitsele, välissuhetele, infotehnoloogiale ega keskkonnale ning seetõttu ei ole mõjusid nendes valdkondades eraldi hinnatud.

4.1. Sotsiaalne mõju

Sihtrühm: solaariumiseadmete kasutajad

Solaariumiteenus on kättesaadav kogu täiskasvanud rahvastikule, kuid reaalne mõju avaldub kõikidele teenusekasutajatele. Kõige enam kasutavad solaariumiteenuseid 20–39-aastased naised⁴, keda on Eestis 2025. aasta alguse seisuga 161 304⁵. Kogu täisealisest rahvastikust moodustab enim mõjutatud sihtrühm umbes 14%.

WHO on lisanud solaariumi kasutamise esimese taseme kantserogeenide hulka ehk seos vähi tekkega on kinnitatud.⁶ Eestis diagnoositi 2023. aastal naistel 160 ja meestel 110 nahamelanoomi juhtu. Lisaks registreeriti 1642 (meestel 620 ja naistel 1022) muud nahavähi juhtu.⁷ Mõlema kujunemisel on oluline roll UV-kiirgusel.^{8, 9} See kinnitab, et UV-kiirgusega seotud terviseriskid on ühiskonnas laialdased ning ennetusmeetmetel on oluline roll haigestumise vähendamisel. Solaariumiseadmetele lisanõuete kehtestamine aitab vähendada kasutajate kokkupuudet liigse UV-kiirgusega ja sellega seotud nahavähi tekke riski.

Mõjutatud sihtrühma suurus on keskmine. Mõju ulatus on keskmine, sest määruse muudatuste tulemusena väheneb teenusekasutaja jaoks terviserisk. Mõju avaldumise sagedus on olenevalt solaariumiseadmete kasutamise sagedusest väike kuni keskmine. Tegemist on kasutaja jaoks positiivset laadi muudatusega ning ebasoovitavad mõjud puuduvad.

4.2. Mõju majandusele ja halduskoormusele

Sihtrühm: solaariumiteenust osutavad ettevõtjad ja töötajad

Majandustegevuse registri teavitamine iluteenuse osutamisest ei ole kohustuslik, mistõttu puudub teave Eestis teenuseosutamisel kasutuses olevate solaariumiseadmete arvu kohta. Määruse muudatuste rakendamine võib ettevõtjatele kaasa tuua lisakulusid seoses solaariumiseadmete tehniliste nõuete täitmisega, eelkõige UV-lampide varasema vahetamise vajadusega. Lampide vahetamise vajadus tekib seadmetel, mille kogukiiritustihedus ületab kehtestatud piirväärtust ($0,3 \text{ W/m}^2$). Terviseameti 2022. ja 2023. aasta kontrollide põhjal ületas piirväärtust 60–81% kontrollitud seadmetest. Kuigi tegemist on varasemate järelevalvetulemustega ning praegune olukord võib olla paranenud, viitab kontrollide statistika sellele, et muudatus võib mõjutada arvestatavat osa kasutuses olevatest solaariumiseadmetest.

Solaariumilampide hinnad jäävad suurusjärku 15–25 eurot lambi kohta, mistõttu võib lampide vahetamine kaasa tuua arvestatava ühekordse kulu sõltuvalt seadmes kasutatavate lampide arvust.¹⁰ Solaariumilampide tüüpiline soovituslik eluiga on tootjate hinnangul ligikaudu 500–1200 tundi¹¹, mistõttu vahetatakse neid praktikas sõltuvalt seadme kasutuskooormusest, näiteks 8-tunnise igapäevase koormusega kasutamise korral on vajalik solaariumilampe vahetada juba praegu 2–5 kuu tagant, kuna lampide efektiivsus väheneb aja jooksul. Seetõttu ei ole tegemist täielikult uue kuluga, kuid muudatus võib kaasa tuua lampide varasema vahetamise vajaduse nende seadmete puhul, mille kogukiiritustihedus ei vasta kehtestatud piirväärtusele. Kuigi varasemate järelevalveandmete põhjal võib mittevastavaid seadmeid olla turul arvestatav osa, on sellega kaasnev kulu oma iseloomult ajutine – pärast esimest

⁴ Heckman CJ, Coups EJ, Manne SL. Prevalence and correlates of indoor tanning among US adults. J Am Acad Dermatol. 2008 May;58(5):769-80. doi: 10.1016/j.jaad.2008.01.020. Epub 2008 Mar 6. PMID: 18328594; PMCID: PMC2601681.

⁵ Statistikaamet. [RV021: RAHVASTIK SOO JA VANUSERÜHMA JÄRGI, 1. JAANUAR. Statistika andmebaas.](#)

⁶ IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans, Volume 100: A Review of Human Carcinogens.

⁷ Tervise Arengu Instituut. PK10: Pahaloomuliste kasvajate esmasjuhud paikme, soo ja vanuserühma järgi. (andmed uuendatud: 21.10.2025). [PK10: Pahaloomuliste kasvajate esmasjuhud paikme, soo ja vanuserühma järgi. PxWeb.](#)

⁸ Eesti Vähiliit. (s.a.) Melanoom. [Melanoom – sümptomid, riskitegurid ja varajane avastamine | Eesti Vähiliit.](#)

⁹ Terviseamet. (2025). Solaariumid. [Solaariumid | Terviseamet.](#)

¹⁰ E-lady. (s.a.). Madalarõhulised solaariumilambid. [Low-pressure tanning lamps | Elady.ee.](#)

¹¹ Ars Longa. Lambid. [Lambid – ARS LONGA OÜ.](#)

nõuetekohast lampide vahetust ei kaasne ettevõtjale tavapärasest hooldusest suuremat lisakulu.

Lisaks võib ettevõtjatele kaasneda minimaalne halduskoormus seoses solaariumiseadmete tehnilise dokumentatsiooni sisunõuete täpsustumisega, kui neid varem ei ole täidetud. Kuigi dokumentatsioon peab kehtiva määruse järgi juba olemas olema, ei pruugi seadme ohutuse hindamiseks vajalikud tehnilised andmed selles alati sisalduda. Puudulike andmete korral tuleb ettevõtjatel hankida tootjalt või importijalt täpsustatud dokumentatsioon ning tagada selle kättesaadavus teenuse osutamise kohas. Tehnilise dokumentatsiooni osana täpsustatakse ka lampide vahetamise dokumenteerimise nõudeid – kehtivas määruses on akti koostamine juba nõutud, kuid muudatus määratleb, millised andmed peavad aktis sisalduma, et tagada lampide vahetamise ühtlane, kontrollitav ja järelvalveks sobiv dokumenteerimine. Uuemate seadmete puhul on tehnilise teabe saamine tootjalt reeglina lihtne, samas kui vanemate seadmete puhul võib dokumentide hankimine osutuda ajamahukamaks. Kui tootjalt ei ole teatud andmeid enam võimalik saada või dokumentatsioon on puudulik, on võimalik seadme tehniliste näitajate hindamiseks ja täpsustamiseks kasutada mõõtmistulemusi või arvutusi, mis esitatakse asjakohaste tehniliste dokumentidena.

Solaariumiteenust osutava ettevõtte töötajate vaates võib muudatus tuua kaasa täiendava töökorraldusliku kohustuse seoses seadmete tehnilise dokumentatsiooni, sealhulgas lampide vahetamise aktide korrastamisega. Lampide füüsilise vahetamisega seotud tegevused ei ole tavapäraselt töötajate ülesanded ning muudatus ei nõua neilt eraldi tehnilisi oskusi. Seetõttu on töötajate jaoks lisanduv koormus väike ning seotud peamiselt dokumentide haldamise ja korrastamisega.

Osad turuosalisel on seadmete kohandamisega alustanud juba varem ning järginud standarditest tulenevaid nõudeid, mis vähendab nende jaoks muudatuse rakendamisega seotud lisakulusid. Ettevõtjate jaoks, kelle seadmed ei vasta kehtestatavatele tehnilistele nõuetele, võib üleminek eeldada rohkem tegevusi nii seadmete ümberseadistamiseks kui ka dokumentide korrastamiseks.¹²

Kokkuvõttes on mõju ettevõtjatele mõõdukas: kuigi muudatus võib kaasa tuua ühekordseid lisakulusid seadmete vastavusse viimiseks ja väikese halduskoormuse kasvu dokumentatsiooninõuete täpsustamise tõttu, ei muuda nõuded oluliselt teenuse osutamise iseloomu ega igapäevast töökorraldust. Mõju võib varieeruda sõltuvalt ettevõtja senisest vastavusest nõuetele ning mitmed turuosalisel on seadmete kohandamisega alustanud juba varem, mis vähendab muudatuse rakendamisega seotud lisakoormust.

Sihtrühm: solaariumiseadmeid vahetult käsitsevad ja hooldavad isikud

Solaariumiseadmeid käsitsevatele isikutele tekib kehtiva määrusega võrreldes uusi kohustusi, mis on seotud tehnilise dokumentatsiooni ja lampide vahetamise dokumenteerimist täpsustavate nõuetega. Muudatus seisneb olemasolevate tegevuste täpsemas vormistamises, mitte uute sisuliste tööülesannete lisamises. Tegemist on täiendava formaliseerimisega, mis ei muuda otseselt töö iseloomu, kuid võib kaasa tuua ajutise ajakulu suurenemise nõuete rakendamise algfaasis.

Arvestades, et muudatus mõjutab väikest sihtrühma, töö iseloom oluliselt ei muutu ning lisanduv halduskoormus on piiratud ja ajutine, on tegemist väheolulise mõjuga.

4.3. Mõju riigivalitsemisele

Sihtrühm: Terviseamet

¹² MTÜ Eesti Solaariumikoda. Päring: 23.03.2026.

Terviseamet teeb riiklikku järelevalvet solaariumiteenuse osutamisele sätestatud nõuete täitmise üle ka kehtiva määruse alusel. Määrusega ei muudeta järelevalveülesannete ulatust, kuid täpsustatakse seadmete tehnilise dokumentatsiooni sisu ja dokumentide alusel tehtava ohutushinnangu metoodikat. Muudatused võivad järelevalve tegemisel ajutiselt mõjutada asutuse töökoormust seoses järelevalvekorralduse kohandamisega ja järelevalve infosüsteemi arendusega (seonduvad kulud – vt ptk 5).

Solaariumiseadmete tehnilise dokumentatsiooni minimaalsete kohustuslike andmete nõude kehtestamine võimaldab edaspidi hinnata seadmete ohutust senisest enam dokumendipõhiselt ja vähendab vajadust regulaarsete laboratoorsete mõõdistuste järele eelkõige juhtudel, kus tootja dokumentatsioon on täielik (laboratoorne kontroll jääb rakendatavaks ohukahtluse korral). Ühe seadme mõõdistuse maksumus on ligikaudu 300 eurot, mistõttu aitab muudatus suunata ressurside kasutamist tõhusamalt ja riskipõhisemalt.¹³

Terviseameti varasem järelevalvepraktika näitab, et nõuetele mittevastavus on olnud laialdane – UV-kiirguse piirväärtuste ületamisi tuvastati 2022. aastal 81% ja 2023. aastal 60% puhul kontrollitud seadmetest, 2025. aastal UV-mõõdistusi ei tehtud. Tuvastati ka puudusi seadmete tehnilises dokumentatsioonis – originaaldokumentide puudumine ja puudulikult vormistatud tehnilised passid. Seetõttu loob dokumentatsiooninõuete täpsustamine Terviseameti sõnul eelduse tõhusamaks ja süstemaatilisemaks järelevalveks, võimaldades paremini ja ressursisäästlikumalt hinnata seadmete ohutust ning anda teenuseosutajatele ja kasutajatele selgemaid juhiseid terviseriskide maandamiseks.

Pikemas perspektiivis muutub järelevalve ressursisäästlikumaks ja sihitumaks, kuna kulukaid mõõdistusi tehakse vaid põhjendatud juhtudel dokumendianalüüsi põhjal.

Eelnevat arvestades on mõju Terviseametile keskmine ja pigem positiivne, kuna muudatus võib suurendada küll ajutiselt Terviseameti töökoormust, kuid pikemas plaanis parandab järelevalve tõhusust ning võimaldab ressursse sihitumalt kasutada.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega täiendavaid tulusid ega püsikulusid riigiasutustele ei kaasne. Määruse muudatuste rakendamine vajab solaariumiteenuse valdkonna tõhusaks seireks Terviseameti järelevalve infosüsteemi (MEIS) täiendavat IT-arendust, et tagada süsteemne andmekogumine ja analüütiline võimekus. Arendus võimaldab paremini jälgida valdkonna olukorda, tuvastada riskikohti ning muuta järelevalveprotsess andmepõhisemaks ja läbipaistvamaks. Aastal 2026 on menetluses MEIS õigusruumiga seotud seadusemuudatuse eelnõu, mille raames hinnatakse terviklikult järelevalve infosüsteemide arendusvajadusi ja nende rahastamise võimalusi. Arenduste rahastamine on võimalik kavandada riigi eelarvestrateegia 2028–2031 raames. Sellest tulenevalt käsitletakse infosüsteemi täiendava arendamise vajadusi seaduse tasandil.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras. Eelnõu kohta viidi läbi Euroopa Liidu tehnilisest normist teavitamise protseduur vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2015/1535, mistõttu ei ole määruse jõustumiseks täiendavat kohanemisaega ette näha vaja.

Sealjuures tuleb arvestada, et kehtestatav kogukiiritustiheduse piirväärtus ning sellega seotud ohutusnõuded ei ole teenuseosutajatele sisuliselt uued, vaid tulenevad juba varasemalt

¹³ Terviseamet. Päring 19.03.2026.

kohaldatavast harmoneeritud standardist EVS-EN 60335-2-27, mis on koostatud madalpingedirektiivi alusel. Nende nõuete järgimine on olnud vajalik ka kehtiva õiguse raames.

Lisaks tulenevad mitmed seadmete ohutuse ja nõuetele vastavuse tagamisega seotud kohustused, sealhulgas tehnilise dokumentatsiooni olemasolu ja sisu, üldistest toote nõuetele vastavuse regulatsioonidest. Seetõttu ei eelda määruse jõustumine ettevõtjate jaoks põhimõtteliselt uute kohustuste täitmist, vaid olemasolevate nõuete selgemat ja ühtlasemat rakendamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Terviseametile ja MTÜ-le Eesti Solaariumikoda. Kooskõlastamisel esitatud kommentaaridega arvestamise tabel on seletuskirja lisas.

Eelnõu kohta viidi läbi Euroopa Liidu tehnilisest normist teavitamise protseduur vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord. Märkusi ei esitatud.